

Herr Paul

De Tankred Dorst (colaborare: Ursula Ehler)

Tankred Dorst (1925-2017) a fost unul dintre cei mai însemnați dramaturgi de limbă germană din ultima jumătate de secol. A scris zeci de piese de teatru, traduse în zeci de limbi și jucate pe toate continentele, a scris piese radiofonice, scenarii de film, texte pentru teatrul de marionete, piese pentru copii, librete, scenarii, proză. După căsătoria cu Ursula Ehler, ea este menționată în calitate de colaboratoare la toate piesele lui Dorst. Opt dintre piesele sale au fost ecranizate. De-a lungul amplei și activei sale prezențe pe scena literară germană și internațională, a primit zeci de premii și distincții, printre care și **Marele Premiu al Academiei Bavareze de Belle Arte** (1983), **Prix L'age d'or al Institutului Regal de Film al Belgiei** (1984), **Carl Shaeffer Playwright's Award New York** (1987), **Mülheimer Dramatikerpreis** (1989), **Premiul Georg Büchner al Academie Germane pentru Limbă și Literatură** (1990), **Premiul Max Frisch** (1998), **Premiul European pentru Literatură la Strasbourg** (2008).

Sinopsis

Distribuția: 3 f, 3 b

Genul: Dramă, Mystery

Doi bătrâni, Herr Paul și sora sa, domnișoara Luise, trăiesc într-o fostă fabrică de săpun, dezafectată cu mulți ani în urmă. În viața lor ruptă parcă din altă epocă, dar cu siguranță pe deplin împăcată, își face apariția junele și relativ dinamicul moștenitor al acestei fabrici, Helm. Mănat de proaspete ambiții antreprenoriale. Și având de partea sa un om cu bani, un investitor nu tocmai simpatic, pe domnul Schwarzbeck. Ei vor să transforme fostă fabrică de săpun într-o spălătorie. Pentru asta, e nevoie ca actualii locatari să se mute cât mai repede cu putință. Adică înainte ca omul cu banii să se răzgândească și să găsească o altă afacere în care să investească. Contractul pe care Helm i-l propune domnului Paul e cât se poate de uman, el incluzând și o altă locuință, absolut decentă, pentru cei doi bătrâni.

Herr Paul, însă, tergiversează cu încăpățănare semnarea contractului. Din când în când, face niște aluzii cețoase la bunicul lui Helm, fostul proprietar al fabricii. La un moment dat, sora domnului Paul pleacă la operă, fiindcă are o invitație de la fosta ei croitoreasă al cărei ginere lucrează acolo. Între timp, discuțiile dintre Helm și domnul Schwarzbeck care și-a făcut și el apariția continuă, iar răbdarea ce părea să nu aibă margini a lui Helm ajunge la capăt. În acel moment, domnul Paul spune că cei care mai trăiesc, deranjează și iese, cu intenția declarată de a-și petrece noaptea în sala de așteptare a gării. De fapt, însă, rămâne într-un ungher ascuns al imobilului. În momentul în care se „întoarce” totuși acasă, Helm îl somează să semneze. Iar domnul Paul semnează. Dar, în clipa următoare, face contractul ferfeniță și-l înghite. Turbat de furie, Helm îl hăcuie pe bătrân cu o secure și aruncă bucățile într-o încăpere alăturată. După câteva minute, însă, acesta apare din nou, viu și nevătămat. Helm leșină.

Comentariul lui Scora

Ca și în alte piese ale lui Dorst (scrise, majoritatea, în colaborare cu Ursula Ehler), fantasticul se insinuează și aici, plin de energie și semnificații, în acțiunea dramatică. Piesa este bogată în sugestii, aluzii și trimiteri la istoria dar și la actualitatea germană. Fabrica de săpun și evocarea fostului ei patron ne duce cu gândul la perioada nazistă, de pildă. În vreme ce energicul domn Schwarzbeck, cu banii lui pe care e grăbit să-i investească, are aproape inevitabil un trecut în Stasi. Piesa e încărcată de o atmosferă stranie, copleșitoare, în care irealul e o prezență aproape firească. Iar personajele sunt, toate, extrem de generoase pentru actori, așa cum sunt mai toți eroii care populează piesele acestui dramaturg.

Detalii tehnice

Premiera absolută a avut loc în februarie 1994 la Deutsches Schauspiel, Hamburg, în regia lui Jossi Wieler.

În România, piesa a avut aproape o dublă premieră. În 2009, a ieșit mai întâi montarea lui Radu Afrim la Teatrul Tineretului Piatra Neamț și, la foarte scurt timp, și spectacolul montat de Mariana Cămărășanu la Teatrul Maria Filotti, Brăila.

Drepturile de reprezentare sunt deținute de Suhrkamp Theater Verlag, reprezentată în România de Livia Stoia Literary Agency, office@liviastoliaagency.ro.

Pentru drepturile asupra versiunii românești: Victor Scoradeț, vicmarsco@yahoo.de.

Mostră text

Apare Luise: o persoană în vârstă, cenușie, delicată. Poartă o rochie demodată, festivă, puțin cam mare pentru ea, nu i se potrivește prea bine. Probabil că a primit-o cadou.

LUISE Uite că-s gata!
HELM Bună seara.
LUISE Dar dumneavoastră de unde ați apărut, așa, din senin?
HELM Mai întâi am sunat de câteva ori.
LUISE Ai auzit tu ceva, Paul?
PAUL Dar soneria e stricată.
LUISE Vai, ce rușine!
HELM Așa că am intrat pur și simplu și am urcat...
PAUL Oricum nu ne vizitează nimeni.
LUISE Cine să mai vină în vizită la noi!
HELM Doar v-am scris scrisoarea aia.
LUISE Ce râs simpatic aveți. Și sunteți încă atât de tânăr.
HELM Da. Dar la ce v-ați fi așteptat?
LUISE Paul, ia vezi tu dacă-mi stă bine broșa?
HELM V-am scris o scrisoare, doar ați primit-o!
LUISE *și-a pus și o capă de blană uzată* Ah, ce păcat că tocmai în seara asta trebuie să mă duc la operă! Am primit un bilet de favoare. De la fosta noastră croitoreasă. Ginerele ei lucrează la operă. Pentru mine e întotdeauna un eveniment deosebit, cred că vă puteți închipui! Așa că, din păcate, acum nu pot să mă ocup de dumneavoastră.
HELM Nici nu trebuie. Nu stau decât un minut. *Către Paul* Unde ați pus scrisoarea mea? Nu vreau decât semnătura dumneavoastră, și am și plecat.
PAUL Da-da.
LUISE Ce fel de scrisoare, Paul?
Paul face un semn obosit de lehamite cu mâna.

LUISE Ah, știți, Paul nici nu mai deschide scrisoarele! De luni de zile nu le mai deschide. – Eu, da! Și Paul râde de mine de fiecare dată. Îmi spune că tot mai aștept norocul cel mare. *Chicotește* Și când colo, eu chiar îl aștept.

HELM Adică pur și simplu aruncă corespondența?

PAUL Nu arunc niciodată corespondența!

LUISE *îl amenință ștregărește* Paul, Paul!

PAUL Nu merită. – Mai bine o lași să zacă pur și simplu. Mai vine câte ceva, le lași și pe-alea să zacă. Se adună ceva, se face o mică grămadă, apoi grămada se face mai mare. Și atunci te trezești cu teancul că dintr-o dată alunecă. Cauți ceva pe masă, atingi teancul și ele cad. Calci pe ele când te duci încolo, înapoi. Pe urmă vine cineva și împinge hârtiile la o parte, așază ceva peste ele și nici nu-ți dai seama când au dispărut.

LUISE Vedeți!

HELM Dar în cazul aceste trebuie într-adevăr să vă rog –

LUISE Paul, ia vezi dac-o găsești, fă-i plăcerea asta!

HELM E o chestiune de termen. Din cauza clădirii. Eu sunt moștenitorul. Toate astea vi le-am scris deja.

PAUL Mdaa.

LUISE Atunci mai bine nu mă amestec. Dacă e vorba de afaceri, de astea se ocupă întotdeauna fratele meu! – Vai, dar acum chiar trebuie să plec! – Sper să vă reușească toate lucrurile mărețe pe care vi le-ați propus, v-o doresc din suflet. *Pleacă, strigă înapoi.* În oala albastră mai ai niște tăiței. Vezi, nu-i înghiție iarăși reci și pe nemestecate!

(...)

PAUL Am halit-o! *Mestecă și rânjește.*

Helm n-a băgat de seamă că Paul și-a îndesat contractul în gură. Descumpănit, se uită la el cum mestecă și înghite.

HELM Acordul dumneavoastră...

PAUL Mi l-am încorporat. *Rânjește la Helm.*

Lilo l-a urmărit pe Paul, izbucnește într-un râs nestăpânit.

HELM *tremură de mânie, cu voce schimbată* Ridică-te! Ridică-te de pe scaunul meu!

PAUL Ai moștenit cumva și scaunul? Păcat că șed pe el și mă simt bine. Și chiar îmi dă curul pe dinafară.

HELM Ridică-te!

PAUL Stai puțin, cred că mi s-a lipit de carne. Stai puțin – nuu, nu cred că vreau.

HELM Ridică-te!

PAUL Asta e o chestiune de voință, dacă vreau sau nu, dacă deplasez o sută douăzeci de kile dintr-un loc într-altul sau nu.

HELM Dacă nu reușesc să te scot întreg, atunci o să te scot în bucăți.

PAUL De ce nu începi odată!

HELM Fiecare kilogram în parte.

PAUL Dar trebuie să iei un cuțit. Sau o foarfecă pentru orătănii.

LILO Uite cuțitul.

PAUL Și să împungi și să hăcuiești!

HELM *îndreaptă într-adevăr cuțitul spre Paul. Fantoșă nenorocită! Stârv
putrezit – fantoșă împăiată!*

Paul face somnoros un semn de lehamite.

HELM Dacă bag cuțitul aici, nici măcar nu curge sânge.

LILO Da, hai, dă-i drumul, încearcă odată!

PAUL Acum nu știe de unde să-nceapă.

LILO *lui Paul* Și nici măcar nu te aperi!

PAUL Nu, nu mă apăr, nici măcar un braț nu ridic, nici măcar degetul mic
nu-l ridic în semn de amenințare!

LILO Nu trebuie să acceptați asta.

PAUL Acum își dă ochii peste cap și se uită în lăuntrul lui și nu mai știe ce
să gândească în capul ăla al lui. *Îi aruncă un papuc din picior.*
Poftim, ai deja un picior!

Helm dă un șut papucului.

PAUL Oo, dar văd că piciorul meu e încă la locul lui, e drept că se cam
clatină.

HELM Te fac... te fac zob!

PAUL Frumos spus, frumoasă expresie. – Uite-l că transpiră. *Către Lilo*
Uită-te la el, mireasă verde a speranței! Țsta nu face absolut nimic, nici
măcar nu se urnește din loc. Iar sudoarea îi șiroiește peste obraji și i se
scurge în gură. Uite-l că-nghite. Dă-i un prosop!

HELM Am s-o fac, am s-o fac...

PAUL Adu-i un prosop, șterge-i fruntea, nici nu mai vede de atâta
transpirație.

Helm face o mișcare neajutorat agresivă. Lilo râde.

HELM Nu râde!

LILO Dacă te miști în gol.

PAUL *îi aruncă și celălalt papuc* Harști!

HELM Bă boschetarule, bă parazitule, băi hoit împuțit, te tranșez, bă, îți
rup oasele, te fac ferfeniță, te fac bucăți, bă, s-a zis, s-a zis cu tine! *Se
repede asupra lui Paul, în furia lui oarbă răstoarnă scaunul, îl tranșează
pe Paul cu o secure, îi aruncă brațele, picioarele, capul în camera
întunecată de alături.*